MAGYAR KURIR

MDCCCII-dik

ESZTENDORE.

BCU Cluj / Central University Library Cluj

D. Decsy Sámuel

és

Pántzél Dániel

által.

VI. Fertály Eſztendő.

Bétsben, 1802.

BCU Cluj / Central University Library Cluj

BCU Cluj / Central University Library Cluj

Nro. 27.

A' FELS. R. CSASZARNAK ÉS A. KIRALYNAK KEGYELMES ENGEDELMÉBÖL.

Költ Bétsben, Pénteken Octobernek 1 sö napján 1802-ik esztendőben.

Orosz Birodalom.

Pétersburgtól 5 mértföld távalságra, egy 27 Batalion gyalogságból és 21 Schwadron lovasságból, mind egygyütt 20 ezer emberekböl álló tábor gyül ölzsze *Krazno Zelo* mellett őszi gyakorlás végett. A' sereg 12 napokig leszen egygyütt. A' lovasságnak egy reszét *Konstantin* Nagy Herczeg fogja vezérelni.

A' Frantzia Nemzeti Institutum egy tökéllletes gyüjteményt küldött minden eddig való munkaiból a' Pétersburgi Orosz Akadémiának, egyszersmind arról is nyilatkoztatást tetetven, hogy melly igen ohajtaná ezen Tudósok Akadémiájával arra a' barátságos lábra ismét viszsza álla-

ni, a' mellyen égygyütt a' revolutzió előtt állottanak.

Olasz Ország.

Első Konzúl és ezen Respublika Élőlülője Bonaparte meghatározta, hogy mind azok a' Frantzia munitziók, ágyuk, és egyéb apró fegyverek, a' mellyek innét még eddig Frantzia országba által nem vitettettek, az Olasz Respublikának adattassanak; hogy a' bé-állott 11-dik Frantzia Respublikai esztendőnek lefolyta alatt, az Olasz Respublika' minden ágyui újra öntettessenek; 15 ezer Flinta, 2 ezer pár pistoly, 2 ezer karabély, és két hadi hidakhoz való hajók készittessenek; 's hogy Mantuában egy, és Pizzighetone várában is egy fegyveres ház állittassék fel.

Rómából irják, hogy az új Szárdiniai Király készülne által ezen szigetre, minekutánna Piemontnak el vesztéséért való kárának ki pótoltatása felől, reménységét a' szárazon el vesztette vólna. Udvari emberei nagy részint visszza kezdenek azon tartományokba térni, a' hol születtettek.

Az Olasz Respublika béli Törvényhozó Gyülésből egy nevezetes új törvény jött ki, a' melly szerént a' Politziai Kórmányszéknek hatalom engedtetik arra, hogy valamelly ifjat, az attya ki vanságára, 6 hónapokig tartó fogságra tétethessen.

Frantzia Respublika.

Polgár *Moreau*, az Autüni Érsek, (így szoll a' *Moniteur)* meg hólt. Az Első Konzúl Kardinálisi süveget kért vala ezen érdemes és derék Érsek számára a' Pápától. Ő igen fájlalta idő előtt történt halálát egy fő Papnak, a' kire az ő Megyéje béli lelkiesméret tsendességének és boldogságának, még igen nagy szüklége vala. Terhes kö-

BCU Cluj / Central University Library Cluj

telességet fog magára válolni az, a' ki ö hellyébe fog következni." — Életének 81-dik esztendejében hólt meg ezen tisztes Érsek a' kiröl a' Moniteur itten emlékezik.

A' Konzulok ilyen követtséget küldöttek Sept. 15-dikén a' Megtartó Tanátshoz: — „

„Senátorok! A' Konstitutzióban esett változásokat illetö Senatus-Consúltumnak ereje szerént, az Elsö Konzúl *Senatorokká* nevezte; — az igasságtévö vólt Ministert *Abrial* polgárt — a' Párisi Érseket *Dubelloy* polgárt — *Aboville* Generált az Agyúzó sereg Inspektorát — a' közönséges politziai Ministert *Fouchè* polgárt — és végezetre a' Status-Tanáts' belsö dolgokra ügyelö szakaszszának elölülöjét *Rödcrer* polgárt. Polgár *Abrial*, a' ki a' Kassálás-Tribunáljában sokáig viselte a' közönséges ministerséget, annyi tálentomait és igasságos tselekedeteit mutatta ki, hogy végezetre igasságtévö Ministerré neveztetett. Ö, oly szolgálatokat mutatott ezen hivatalnak viselésében a' hazához, a' mellyekért tsak azzal gondólta ötet az Elsö Konzúl meg jutalmaztathatni, hogy köztetek rendel nékie ülést. Polgár *Dübelloy*, az ö ötven esztendökig való Püspöksége alatt, tökör gyanánt vólt a' Gallikána Ekklésiában. A' Frantzia elsö Püspöki megye' vezérévé tétettetvén, minden polgári és apostoli virtusoknak példa-adó mustrájokúl szolgált. Generál *Abboville*, a' kit, Északi Amérikának a' maga függetlenségiért folytatott háborujából egész Europa esmér, most a' Frantzia sereg azon szakaszának vezére, a' melly leg erössebb oszlopa a' Státus boldogságának. Polgár *Fouchè*, a' Respublika terhes környülállásai között való politziai ministerségében, tálentomai, munkassága, és az Országlószékhez viseltetö hivsége által, tökelletesen meg felelt annak, a' mit tölle a' kö nyülállások szerént várni lehetett. Minekutánna ö a' Senatusnak tagjává neveztetik, ha valamely kör-

BCU Cluj / Central University Library Cluj

nyüllállások azt kivánándják, hogy a' politziai ministeri hely újra bé töltödjön, ekkor is ötet fogja az Országlószék ezen hivatalra leg alkalmatosabbnak találni. Polgár *Röderer*, a' ki már még a' Senatus formáltatódásakor Senátornak vólt kinézettetve, az ólta is meg nem szünt magát a' Státus = Tanátsban példás szolgálatjai által meg külömböztetni, etc. —

„ *Bonaparte.*

A' *Fouchè* Senatorrá való léte által, ezen Senatus = Consultum szerént megszünt egy ideig a' közönséges politziai ministerség, és annak foglalatossagai is az úgy nevezett Fö = Biró foglalatosságaival tsatoltattak öszsze.

Hely Cluj / Central University Library Cluj

Meg van már a' kies és igen termékeny *Piémontnak* állapotja is végképpen határoztatva A' Konzulok ilyen Senatus = Consultumot adtak ki iránta Sept. 11 = ikén: — „

„A' Piemontbol formáltatott, *Po*, *Doria*, *Marengo*, *Sezia*, *Stura*, *és Tanaro* nevü Departamentomok, Frantzia országgal égygyüvé tsatoltatnak. A' Pó Departamentom 4, Marengó, Stura, és Tanaro, 3 — 3, a' Sezia és Doria Departamentomok pedig, 2 — 2 tagokat küldenek Párisba a' Törvényhozó Gyülésbe. Ezek által 318 = ra fog telni a' Fr. Törvényhozó Gyülés' tagjainak száma. *Turin* városa, azon Frantzia fő városok közzé számláltatik, a' kiknek Polgármesterei jelen lenni tartoznak azon hitletélelen, a' mellyel az a' Polgár, a' ki az Elsö Konzúl hellyébe fog következni, magát a' Respublika hüségére le kötelezi. Ez szerént 25 = re telik Frantzia országban az ilyen fő várasok száma.

Themis nevü Rochellei Frantzia kereskedö hajó *Cayennéböl* evezvén haza felé, a' múlt Jul. 2 = dikán *Flore* nevü szigetnél, a' melly égygyike az Azores szigeteknek, kösziklára akadván, oda veszett, csak az embereket foghatta ki *Hébé* nev-

vü Glasgowi hajó. A' kapitánya az el veſzett hajónak annyira meg illetődött a' ſzerentsétlenségen, hogy tovább élni nem akarván, önként a' tengerbe ugrott, és oda veſzett.

Máintzból Septemb. 11-*dikén.* Gen. Bernadotte és St. Suzanne, a' Réaus mejjékeire meg érkeztek, hogy az ott öſzſze gyülekezett Frantzia ſeregekkel némely mozdulásokat tétesſenek. Irják némelyek, hogy ezen ſeregekhez olyan rendelések érkeztenek, hogy az indulásra minden órán készen tartsák magokat: midőn ellenben másokat, mind ezek mellett a' hadi készületek mellett is ez a' jó reménség táplálja, hogy a' Német Birodalom béli oſztály dólga, végezetre is tsakugyan minden fegyveres közbejárás nélkül fog tökélletesſégre menni.

Paſſau városſa iránt újanton bizonyoſſá tétette a' Bavariai udvart az Elsö Konzúl, *Lauriſton* nevü Adjutánsa által, a' ki Münchenen folytatván útját kereſztül, Sept. 8-dikán érkezett meg Párisból Régensburgba.

Frantzia orſzágbak *Landes* nevezetü Departamentomában, igen tetemes és figyelmeteſſégre méltó kárt vallottak az idén a' juhas gazdák. A' kigyók felettébb való módon el ſzaporodván a' tavaſzon a' juhak' tögyeikből a' tejet ki ſzívták, 's az ilyen juhaknak tsétseik azután többire mind öſzſze fonnyadtak, ki ſzárodtak, és bárányaikat nem ſzoptathatták. Százankénthevertek a' puſztákon az ilyen kigyók miatt el döglött juhak.

A' Marsilia béliek az Elsö Konzúl ſzámára egy emlékeztetö pénzt kéſzittetvén, ezt egy követség által küldötték el hozzá Párisba. Az Elsö Konzúl ilyen nevezetes ſzavakkal fogadta ezen Követtséget; — „

„A' *Marsiliai* kereskedö hajók elött új kapuk nyittattak a' Portával való Kötés által a' Fekete tengerre; ugyan azok elött a' Pó vize is kapukat nyitott; egy felöl egéſz Ferraráig, más fe-

BGK Digitalis Gyűjtemény - Szabadon felhasználható

löl *Piemont* közepéig nyomúlhatnak bé, hogy a' ſzappant és minden féle *Marsiliai* drága ſzerzeményeket, onnét a' Helvétusoknak és a' Német Birodalom egy réſzének, altal hordják."

Egy Frantzia ritka müves, igen meſterséges és majd tsak nem hitel felett való porlékákat kéſzitett. Kéſzitett p. o. egyebek között olyan arany és vas lántzakat, mellyek 360 ſzemekből állanak, az arany lántznak végen egy arany, és a' vasnak végén vas golyobisotska van; a' más végekre pedig egy bolha lévén egy lábá ál fogva foglaltatva, az egéſz lántzot húzza. — Ennek munkája másodſzor egy egéſz kéſzületü arany ágyú minden hozzá tartozó tengejjel, 's kerekekkel egy emben, 's ezt is egy vergely kevonnya, holott a' tereh 400 : ſzor nehezebb mint ő. — Ugyan ezen embernek a' képzeleten feljül járó munkája továbbá, egy 4 kerekü és 4 atzél rugókon álló kotsi, a' mellynek kerekei és elsö réſze forog : a' bakján egy kotsis 's benne 2 emberek ülnek, és ezt is egy bolha vonnya.

Minthogy a' revolutzió alatt a' vadáſzat mindeneknek ſzabad lévén, a' vadaskertekböl Frantzia orſzágban tsak nem egéſzſzen kipuſztittattak a' vadak; moſt már a' *Forets* Departamentomból (a' *Luxemburgi* vidékekröl) hordják nagy költséggel a' ſzarvasokat, özeket, és egyéb vadállatokat, a' *Fontenebleaui* vadaskertbe, a' hol ennek utánna az Elsö Konzúl vadáſzattal kivánnya magát gyönyörködtetni.

Azt a' paripát, a' mellyel *Páris* városſa megajándékozta az Elsö Konzúlt, 12,500 Livrán vásárolta egy lókupetztöl : a' kéſzülete pedig olyan drága ezen paripának, hogy 100,000 Livrákra betsültetik.

Páris Sept. 16-ikén. Gen. és Státus tanátsos *Brüne*, mint Frantzia Követ Konſtántzinápolyba rendeltetett. — Mind jobban jobban hitelefül az a' néhány napoktól fogva folyó hir, hogy az Elsö

BCU Cluj / Central University Library Cluj

Konzúl, azon útjában, mellyet nem soká a' Rénusi új Departomokban tenni fog, a' Pruffus Királlyal is öszsze fogna *Düsseldorfban* jönni. — A' seregek még gyülnek az Ország belső részeiről a' Rénus felé.

* *

A' múlt posta napon félbe szakadt Senatus Consultum tzikkelyeinek végezete.

V. Titulus. A' Senatusról (Megtartó Tanátsról). — 54) Tz. A' Senatus régulázza egy Senatus-Consultum által a' Koloniáknak Konstitutziojokat, azon tekintetben, a' mi meg az Ország közönséges Konstitutziójában meg-határoztatva nintsen, pedig ennek fennállására meg kivántathatik; ö magyarázza meg továbbá a' Konstitutziónak azokat a' tzikkelyeit, a' mellyek külömbkülömb féle módon magyaráztathatnak. 55) A' Senatus meg szüntetheti öt esztendeig egy Senatus-Consultum által, a' Departamentomokban levő Esküdteknek foglalatossságaikat, a' hol szükségesnek találándja; ha a' környülállások úgy kivánnyák, ez vagy amaz Departamentomot a' Konstitutziónak védelme alól is kirekeztheti; ö határozza meg azon idö szakaszt is, a' melly alatt azon személyeket, a' kik a' Konstitutzió 46-dik tzikkelyének ereje szerént áresztáltattak, az Itilöszék eleibe kell állíttani; az Itilöszékek ítéleteiket semmivé teheti, ha látja, hogy a' Státus' bátorságával ellenkeznek, végezetre, ö t. i. a' Senatus oszlatja el a' Törvényhozó Gyülést és Tribunátust, 's ö nevez Konzulokat. — 56) A' Senatus eleibe az Országlószék terjeszteti a' projektomokat, meg fontolás végett; arra, hogy valamely projektomból közönséges Senatus Consultum légyen, csak a' voksoknak csupa többsége kivantatik; arra ellenben, hogy a' Konstitutziót illetö projektomokból Senatus Consultum lehessen, a' voksok-

BCU Cluj / Central University Library Cluj

nak két harmad részek szükséges. — 57) Azolyan projektomok, a' mellyek az 54-dik és 55-dik tzikkelyben elő fordúlt tárgyakat illetik, egy Titoktanatsban fontóltatnak meg, a' melly a' 3 Konzulokból, 2 Senátorokból, 2 Státustanátsosokból, és az Érdem-Légiónak 2 fő tisztjeiből áll. Ezen tagokat minden alkalmatosságokban az Első Konzúl vállogatja ki. — 58) A' békességes és szövettséges Kötéseket az Első Konzúl rátifikálja, minekutánna a' felől a' Titoktanátsot meghalgatta vólna: hanem, minekelötte azokat kihírdettetné, az egész Senatus eleibe terjeszti. — 59) Az a' végzése a' Senatusnak, a' melly szerént valaki a' Törvényhozó Gyülésnek Tribunatusnak, vagy a' Kassálás-Tribunáljának tagjává neveztetik, *Arrete* nevet visel. — 60. Azok a' végzései pedig, a' mellyek az ő tulajdon belső politziáját és belső administrátzióját illetik, *Deliberatum* nevezet alatt jönek ki. — 61) A' Konstitutzió 15-dik tzikkelyének ereje szerént meghatároztatott 80 Senatorok' számának ki pótolására, a' Respublika 11-ik esztendejében 14 új Senatorok neveztetnek. Ezen tagokat a' Senatus választja ki három-három kándidátusok közzül, a' kik az Első Konzúl által a' Választó Kollégiumok által meg határoztatott laistromból projektáltatnak. — 62) Az Érdem-Légió Nagy Tanátsának 7 tagjai, egyszersmind tagjai a' Senatusnak is, akár hány esztendősök legyenek. — 63) Az Első Konzúl nevezhet ennekfelette a' Valasztó Kollégiumok ajánlások nélkül is a' Senatus tagjaivá olyan polgárokat, a' kik magokat szolgálatjok vagy tálentomaik által meg külömböztették, de oly feltétel alatt, , hogy a' Konstitutzió által meg határoztatott idejüek légyenek, 's hogy a' Senatorok száma a' 120-szat feljül ne haladja. — 64) A' Senatorok lehetnek egyszersmind, Konzulok, Ministerek, az Érdem-Légió tagjai, és a' közönséges tanulásra ügyelő Inspektorok, és küldözheti öket

BCU Cluj / Central University Library Cluj

az Orſzáglóſzék rendkívül való követtségekbe is. — 65) A' Senatus két Titoknakokat válaſzt magának eſztendönként a' maga tagjai közzül. — 66) A' Miniſtereknek van ülöhellyek a' Senatusban: de nem bírnak voksoló juſſal, ha tsak egyſzersmind nem Senatorok.

VI. Titulus. A' Status = Tanatsosokról. — 67) 68) 69) Tz. A' Status = Tanátsosok ſzáma az ötvent nem haladhatja feljül. A' Státus = Tanáts ſzakaſzokra oſztatik fel, a' mellyek külömbkülömb tárgyakat folytatnak. A' Miniſtereknek rangjok, ülések, és voksok vagyon a' Státus Tanátsban.

VII. Titulus. A' Törvényhozó Gyülésről. — 70) 71) 72) 73) 74) 75) 76) Tz. Minden Departamentom bizonyos és a' maga nagyſágához a' kalmaztatott ſzámú tagokat küld a' Törvényhozó Gyülésbe, a' ſzerént, mint az itt következö laistrom mútatja. (Ezt a' laiſtromot mi nem teſzſzük ide, tsak azt jegyezzük meg rolla, hogy ez ſzerént, a' *Sequana* Dep.tom, t. i *Páris* városſa, 8 tagokat, az alſó *Sequana* 6, Gironde 5, és ehezképpeſt rendre, ki 4, ki 3, ki 2 tagot küld, úgy hogy *Elba* ſzigete is égygyet küldvén, 301 = re kell telni a' Törvényhozók ſzámának.

VIII. Titulus. A' Tribunatusról. — 77) és 78) Tz. A' Reſpublika 13 = dik eſztendején kezdvén, a' Tribunátus tagjainak ſzáma nem lehet több 50 = nél. Ezek közzül minden 3 eſztendönként ki lépik 25; a' kik hellyet nem küldetnek mások mind addig, míg 50 = re le nem ſzáll a' ſzám. A' Tribunátus is ſzakaſzokra oſztatik fel. A' Törvényhozó Gyülés és Tribunátus tagjai mind annyiſzor meg újjittatnak, valahányſzor azokat el oſzlatni a' Senatus jónak találja.

IV Titulus. Az Igaſſág ki ſzolgaltatásáról és Itélöszékekröl. — 79) 80) 81) 82) 83) 84) 85) és 86) Tz. Légyen egy Fö Bíró mint Igaſſágtévö (Juſtic) Miniſter, és a' kinek meghatározott ölöhellye légyen mind a' Senatusban mind a' Stá-

BCU Cluj / Central University Library Cluj

tus-Tanátsban. Ő üljönelöl mind'a' Kassálás-mind az Apellalás-Tribunáljaikban, ha az Országlószék jónak találandja, és a' ki az Itélőszékekre és a' Kerület béli Itélő Birákra figyelmezni tartozván, ezeknek hibájokat szemeikre hányhatja. A' Kassáló-Tribunál, midőn abban a' Fő-Biró ülelöl, a' Bírákat meg foszthatja hivataljoktól, 's a' Fő-Biró eleibe idíztetheti, hogy tselekedeteiröl számoljanak. A' Kassálás Tribunáljának tagjai, az Első Konzúl ajánlására a Senatus által Senatorokká neveztethetnek.

X Titulus. A' Megkegyelmezés jussáról. — Az Elsö Konzúlnak jussa van meg kegyelmezni, minekutánna a' Titok-Tanátsos, a' melly a' Fő Biróból, 2 Miniszterekböl, 2 Senatorokból, 2 Status Tanátsosból és a' Kassalás Tribúnáljának 2 tagjaiból áll, meg halgatta.

BCU Cluj / Central University Library Cluj

Nagy Britannia.

A *Gen. Lasnes* felesége, az Elsö Konsúl testvére, a'ki Lisabonból, a' hol férje követsége vitelt, ide érkezett, egy 20 esztendös szép ifjú menyetske. Azt beszélik, hogy a' *Lasnes* tselekedetit nem kedvelli az Első Konzúl: és ollyan rendelést küldött eleibe, hogy *Párisba* ne menjen, hanem a' hol ezen rendelés találja, tovább való rendelésig ott maradjon. Hallatik, hogy *Orleansban* érte volna ezen rendelés. Azt is mondják, hogy az Adjutánsát el küldötte ugyan *Lasnes* Párisba; hogy Lisabonból való el jövetelének okát a' Konzúl eleibe terjesztesse, de semmi képpen nem akarja a' Konzúl az okot elegséges mentségnek találni.

Angliában eddig is számos Kanálisok találtattak a' kereskedésnek elősegélésére. Most valami gazdag magános Anglusok ismét 4 millió korintokat tettek öszsze, *Aktziákban*, olyan tzél-

lal, hogy *Londontól* fogva *Portsmouthig* egy új kanálist készíttessenek.

Anglus Oberster *Stuart* olyan ajánlást tett az Országlószék nevében a' Portának, hogy a' közte és az Egyiptomi engedetlen Beyk között való közbenjárást, magára fogja vállalni, ha a' Porta, Egyiptomnak tenger felöl lévö részéböl egy darabotskát, kereskedésnek okáért az Anglusoknak enged. Hanem a' Porta nem fogadta el ezen ajánlást.

Polgár *Garnerin* ismét fel útazott a' levegöbe Londonban Sept. 8-ikán. Most *Glasford* nevü Anglus vólt az útazó társa. A' 6-ra 1 fertálykór indúltak fel dél után, és 20 minuta vólt a' 8-ra, mikor le szállottak. Fel-indúlások után, tsak hamar 13,410 lábnyi magasságra emelkedtek fel. Egész Angliát minden partyaival egygyütt, tsak mint valamelly földabroszt úgy látták lábaik alatt. Le jövetelek alkalmatosságával egy 1000 lábnyi vastagságú fellegzeten botsátkoztak keresztül, a' hol olly nagy hideget éreztek, hogy felsö kaputtjokat is fel venni kéntelenittettek.

Az Oppositzió részen lévö levelek nagyon meg kritizálták *Foxot*, azért, hogy magát Párisban az Elsö Konzúlnak a' tudva való módon bé mútattatta: 's közönségesen szolván, az ö mostani útazása 's Párisban való maga-alkalmaztatása által, nem keveset vesztett *Fox* az Angliai Oppositzió részén lévök elött való betsülletéböl.

Némely Londoni levelek irták, hogy az Elsö Konzúl Bonaparte jövedelme esztendönként 24 millió Livrákra menne: hanem ezt magok az Anlusok is nem sokan hiszik.

Magyar Ország.

Posonból Sept. 28-dik napján. A' múlt pén-

BCU Cluj / Central University Library Cluj

teken a' 43 = ik, ſzombaton a' 44 = ik, és tegnap a' 45 = dik ülését tartotta az Orſzág Gyülése.

Temesvárról, Septemb. 17 = *ikén.* Azon Torontal Vármegyében lévö *Csenei* nevü Kamerális joſzágot a' mellynek eſztendönként való Kamerális betsüje 4550 Forintokra tétetett, és a' melly tegnap itten, közönſéges kotyavetye által, 12 eſztendökig tartó arendába botsáttatott, 12 ezer Forint eſztendönként fizetendö árendában azon Titt. Gyertyánffy urak nyerték el, mint többet igérök, a' kik a' Bánátusban még más három ſzép faluknak tulajdonoſſaik.

Aradon, Septemb. 15 = *dik napján.* Minden nevezetes, és örök emlékezetet maga után tárgyozó dolognak, és derék tselekedetnek az ö bére, a' ditsöſſég koſzorúja, és a' Nagy elmék napja az illendö ditséret. — Ezeknek kengyel futója az irigyſéget támaſztó betsületbéli hír; mellynek sok változások után a' birája, a' köz = haſzon. Ez pedig a' Nemzetek fogadott dajkája, mellynél fogva örvendetes végett, és dús virágzáſt minden igyekezet el = éréndi. Ezen Tek. N. Arad Vármegyében is, a' hol a' Trájánus Romai Csáſzár úttyának, és Töltésének legtettzetösebb nyomdoka találtatik, más ezen közönséges utozásnak segedelmét elöbbre mozdító, majd az tenger mellyéki, ſöt az Égyiptomi *Nilus* folyamattyában hajdon foglalt rekeſztékek, és köz = úti intézetekkel vetélkedö hoſzſzasabb töltéſeket és kö = hidakat, a' Nemes Megye közönséges jó gondolkodáſa épittett moſtan. — Nevezeteſſen a' Szöllöſsi Csigér folyótitúl egy fél ſtátióra a' *Mókrai* és *Karaólli* erdök közt a' *Fejér = Körös* partyán fekvö *Boros Jenö* mezö váraſſág, egy olly nagy Töltés, az Erdely Orſzágába vezetö köz = úton állitatik fel, mellynek hoſzſza ſzakadék nélkül, négy tekerületü egyeneſſégben, egy jó allföldi mértföldig nyújtódzik. Széleſſége 10 ölnyi az árka két öl két óldalról; magoſſága 9 lábnyi.

BCU Cluj / Central University Library Cluj

Ennek ormósan hordott földje elöbbször, elháritatván, és sulykokkal megveretettvén, 3 arasznyi magosságra követses homokkal; 's a' szinén darás fövénnyel terittetik bé. Hat köhid rajta, a' lapányos hellyekröl öszve szivárgó motsárnak elágoztató menedékéül alkalmatos hellyeken épittettik, mellynek a' nagygya — 1000 Rhforintokban, az apraja 500 Rfban, a' müszerrel, 's munkásokkal egygyütt, kerülnek.

Az egygyik híd szárnyának külsö óldalára egy felöl ezen vers készitetett:

Hunc pontem; et fossas curarunt aggeris altas
Juridica Aradii sedula membra fori.

BCU Cluj / Central University Library Cluj

Más felöl

Hoc positum; quæstus Ratione; et Plebis ad Usum
In commune bonum, laude perennet opus.

A' Töltés mellett függö Táblára

Itt valaki járand, jó elöre lássa,
Tilalmas, a' hídnak, 's Töltés rongálássa.

Két felöl pedig a' köz-batorságra nézve az erdö 50 ölnyire bokraitól feltisztitativán, kivágagatott.

Ezen hídak, és töltések, más ezen Nemes Aradi Megye vidékeiben is folytatatni, és munkában vétetettni fognak. Ennél a' Töltésnél 500 és hol több, hol, kevesebb, munkások vagynak és mivel Ns. *Atzél István* itéllö mester Ur uradalmabéli jószágán keresztül vitetik, Táblabiró *Vörös Ignácz* Ur által, minden müszert, és segitséget kiadattott; és maga azon Táblabiró Ur, *Handler Ferencz* Tisztartóval ottan hetenként gyakran megjelen, és a' kivántató eszközöket kiszólgáltattyák.

Mind ezen és más ugymint — Ternovától Silingyiáig, és Uj-Szent Anna M. várossán keresztül, és más hellyeken való Megyei köz útaknak a' szabad kereskedés elömenetelesitésére legközelebb, és sórróbban nyúl, és rendelést hozattat

Nagyſágos Kir. Tanátsos, és Elsö Al-Iſpány *Gyoroki Edlspacher Zsigmond* Ur, és ezen tapaſztaláſairól nevezetes jobbkezüſzeriſégének elömozditásában mind a' világosi Járásbéli fö ſzolgabiró *Csernovits János* Ur réſzéröl különös értelmü, *Bittó Imre* all-ſzolgabiró, és arra termett friſseſégü *Barthos Ferencz* esküd't Urak, mind a' Boros Jenei Járásbéli Fö ſzolgabiró *Vásárhellyi János*, és Mosótzi *Inſtitoris Sámuel* Urak, két felöl hozzá látattatnak ezen földi üdveſſéges köz dologhoz, a' hol magam is nem utolsó, ſerkengetéſt, és dolgoſok foglalatoſſágát nógató eſzközléseket viſzek végben,

Ezen töltés, és köz-út vitele, ennek elötte majd jaratlan hellyeken, bár a' Erdély Orſzágnak *Aradra*, és a' *Bánátban* vivö uttya volt, a' múlt Tavaſztól fogva kezdödött, és majd már tökélleteſſégre ment; és még is a' jó Rendtartás mellett, ſem a' dolgozó nép, ſem a' magok haſznát keresö uradalmok, ſem az eszközlö karok, meg nem érezték, hogy miben? millyen? és mikor? tétetett azon út. Ennek környéke erdös; az úgy nevezett *Lunkában* a' *Mókrai* hegy alatt, egy az *Atzél* nevét hordozó ſavanyú kút viz mellett vitetik: a' melly hegyen túl a' *Nádasi*, *Tantzi*, *Hegyesi*, *Tirból*, *Butpataki* dombokon — egy Magyarúl *Durtovan*, Oláhúl *Feritse* nevü, a' Ballaga, vagy Ördögborda-fühez haſonló, leveliben ſzélesebb *Nötevény* találtatik, a' melly a' hegyeken 30—40 öinyire a' gyökerére nézve a' föld ſzíne alatt, elbúj, és elágozik — ennek Szent Mihály táján a' ſertéſek; eledelére leg nagyobb, és egeſſéges haſznát véſzik a' Bánátban és a' mezöſegen, de leginkább *Lugos*, *Mehádia* bértzein terem. Nagyot érdemelhetne a' közönség elött az, a' ki, azon hoſzſzú gyökeres füvet a' ſzántóföldekre ki hozván, megſzeliditthetné!!!

Peretsenyi Nagy László.

BCU Cluj / Central University Library Cluj